

PM 2013:72 RVI (Dnr 001-209/2013)

Redovisningar av regeringsuppdrag om bevarande av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur

Remiss från Miljödepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen ”Redovisningar av regeringsuppdrag om bevarande av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur” hänvisas till promemorian.

Föredragande borgarrådet Per Ankersjö anför följande.

Ärendet

Miljödepartementet har remitterat Naturvårdsverkets tre redovisningar av regeringsuppdragen ”Bevarande av biologisk mångfald” (NV-05326-12) ”Sammanställd information om ekosystemtjänster” (NV-00841-12) samt ”Grön infrastruktur” (Naturvårdsverket rapport, december 2012) i ett samlat remissförfarande.

Regeringsuppdraget ”Bevarande av biologisk mångfald” är ett uppdrag som gavs till Naturvårdsverket för gemensam utredning tillsammans med Skogsstyrelsen. Redovisningen av uppdraget är en beskrivning av de instrument för bevarande av biologisk mångfald som är tillgängliga och används idag.

Det andra regeringsuppdraget gav Naturvårdsverket i uppgift att sammanställa information om viktiga ekosystem och ekosystemtjänster i Sverige samt identifiera faktorer som påverkar deras vidmakthållande. I uppdraget ingick att tydligt definiera vad begreppet ekosystemtjänst är. Rapporten definierar en ekosystemtjänst som ”Ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande”.

I regeringsuppdraget ”Grön infrastruktur” fick Naturvårdsverket i uppgift att utarbeta en landskapsanalys och analysera relevanta styrmedel för att utveckla den gröna infrastrukturen. Rapporten innefattar en redovisning av redskap för att kunna genomföra en landskapsanalys av hela Sverige. Rapportens senare del innefattar en sammanställning av de styrmedel som står till buds för att utveckla grön infrastruktur.

Remisserna finns att läsa i sin helhet på Naturvårdsverkets hemsida. ”Bevarande av biologisk mångfald – instrument och omfattning”:

<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/sveriges-miljoarbete/regeringsuppdrag/2012/bevarande-biologisk-mangfald/bevarande-biologisk-mangfald-rattad.pdf>

”Sammanställd information om ekosystemtjänster”:

<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/sveriges-miljoarbete/regeringsuppdrag/2012/ekosystem-ekosystemtjanster/ekosystem-tjanster.pdf>

”Grön infrastruktur”: <http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhället/sveriges-miljoarbete/regeringsuppdrag/2012/gron-infrastruktur/gron-infrastruktur-lag.pdf>

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden. På grund av kort svarstid har miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret inkommit med ett gemensamt kontorsyttande. Med hänvisning till den korta remisstiden och att frågorna främst berör miljöförvaltningen har exploateringskontoret avböjt att svara på remissen.

Stadsledningskontoret anser att resultaten är att betrakta som kunskapssammansättningar eftersom de inte ger några klara besked kring vilka riktlinjer och styrmedel som kan komma att implementeras från statens håll framöver. Men stadsledningskontoret vill understryka att vidare utredningar av dessa frågor tar ett ännu större grepp kring storstadsmiljöers villkor och förutsättningar.

Miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret påpekar att viktiga mål kan vara sinsemellan motstridiga i en växande stad och att eventuella nya bestämmelser gällande grönstrukturen bör syfta till att fånga upp dessa intressekonflikter och underlätta rimliga avvägningar inom ramen för det kommunala självstyret.

Mina synpunkter

Stockholms stad genomgår i dagsläget en historisk expansion med en väldigt snabb befolkningstillväxt som innerbär stora möjligheter men också betydande utmaningar. Det är i en växande storstadsmiljö som många viktiga och ibland motstridiga mål ställs på sin spets och framtingar komplicerade ställningstaganden från stadens sida, med konsekvenser för stockholmarna och stadens miljö. Samtidigt som vi vill göra vårt yttersta för att värna våra gemensamma park- och grönområden innebär Stockholms bostadsmål på 100 000 nya bostäder till år 2030 att staden kommer att behöva bygga på naturmark i vissa lägen.

För att kunna göra relevanta avvägningar i planeringssammanhang där intressekonflikter uppstår är det därför väldigt viktigt att ha en gedigen kunskap om vår grönsukturs funktion och samhällsekonomiska värde. Jag välkomnar därför denna ansats till att värdera biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur. Men jag håller med stadens remissinstanser om att det fortfarande kan bli tydligare hur storstadsmiljöers specifika förutsättningar ska behandlas.

Det är därför angeläget att statens vidare utredningar tar ett ännu tydligare grepp kring storstadens villkor och förutsättningar och att framtida styrmedel och regler för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur inte enbart utformas utifrån landsbygdens förutsättningar. Det är även viktigt att dessa styrmedel och bestämmelser utformas i enlighet med andra regelverk och satsningar kring exempelvis buller, riksintressen, dagvattenrening, infrastrukturinvesteringar och klimatmål så att Stockholm kan fortsätta att växa och bygga många klimateffektiva bostäder i centralt belägna lägen samtidigt som vi värnar och stärker stadens grönytor.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Redovisningar av regeringsuppdrag om bevarande av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur” hänvisas till promemorian.

Stockholm den 10 april 2013

PER ANKERSJÖ

Bilagor

1. Remissen ”Bevarande av biologisk mångfald – instrument och omfattning”, sammanfattning
2. Remissen ”Information om ekosystem och ekosystemtjänster”, sammanfattning
3. Remissen ”Utveckling av den gröna infrastrukturen”, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta

1. att som svar på remissen anför följande

Vi välkomnar Naturvårdsverkets redovisningar om biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur. De utgör viktiga steg i arbetet med att kartlägga och värdera, ge underlag för beslut och stärka ekosystemen. Vid utvecklandet av styrmedel och regler inom området är det viktigt att storstadens förutsättningar beaktas. De ekosystemtjänster som servar tätorterna har mycket stor betydelse för människors välbefinnande och hälsa. Naturvårdsverket bör därför i nästa steg utveckla och fördjupa sammanställningen om ekosystemtjänster i urban miljö. I utvecklingen av urbana miljöer ställs diskussionerna om biologisk mångfald och ekosystemtjänster på sin absoluta spets och det är viktigt att alltid sträva efter välgrundade beslut och genomtänkta lokaliseringar.

Det är viktigt att ekologisk kompetens kommer in tidigt i planprocessen, för att kunna ta hänsyn till den gröna infrastrukturen och samtidigt effektivisera planprocessen. Naturvårdsverket lyfter fram kompensationsåtgärder som ett styrmedel. Men innan kompensation kan aktualiseras måste man ha gjort sitt yttersta för att undvika, minimera och avhjälpa skadan av en exploatering.

Vi anser att stadsplaneringen ska vidgas till att, utöver att bevara natur- och grönområden och grönytor, även utveckla ekosystemen och dess kapacitet att utföra ekosystemtjänster. Då formas det framtida stadslandskapet och vårt ekologiska fotavtryck kan minska. Planering av nya områden ska i första hand ske på redan exploaterad mark och inriktningen inom dessa områden ska vara att bygga tät stad. Om naturmark tas i anspråk för ny stadsutveckling ska denna ersättas med likvärdiga ekologiska kvaliteter.

I övrigt vill vi hänvisa till Miljöförvaltningens och stadsbyggnadskontorets gemensamma yttrande.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Stefan Nilsson och Daniel Helldén (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Miljödepartementet har remitterat Naturvårdsverkets tre redovisningar av regeringsuppdragen ”Bevarande av biologisk mångfald” (NV-05326-12) ”Sammanställd information om ekosystemtjänster” (NV-00841-12) samt ”Grön infrastruktur” (Naturvårdsverket rapport, december 2012) i ett samlat remissförfarande.

Regeringsuppdraget ”Bevarande av biologisk mångfald” är ett uppdrag som gavs till Naturvårdsverket för gemensam utredning tillsammans med Skogsstyrelsen. Redovisningen av uppdraget är en beskrivning av de instrument för bevarande av biologisk mångfald som är tillgängliga och används idag.

Det andra regeringsuppdraget gav Naturvårdsverket i uppgift att sammanställa information om viktiga ekosystem och ekosystemtjänster i Sverige samt identifiera faktorer som påverkar deras vidmakthållande. I uppdraget ingick att tydligt definiera vad begreppet ekosystemtjänst är. Rapporten definierar en ekosystemtjänst som ”Ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande”.

I regeringsuppdraget ”Grön infrastruktur” fick Naturvårdsverket i uppgift att utarbeta en landskapsanalys och analysera relevanta styrmedel för att utveckla den gröna infrastrukturen. Rapporten innefattar en redovisning av redskap för att kunna genomföra en landskapsanalys av hela Sverige. Rapportens senare del innefattar en sammanställning av de styrmedel som står till buds för att utveckla grön infrastruktur.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden. På grund av kort svarstid har miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret inkommit med ett gemensamt kontorsyttande. Med hänvisning till den korta remisstiden och att frågorna främst berör miljöförvaltningen har exploateringskontoret avböjt att svara på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret kan konstatera att de tre redovisningarna av regeringsuppdragen syftar till att utgöra grunden för vidare utredning. Resultaten är att betrakta som kunskapssammanställningar och ger inte några klara besked kring vilka riktlinjer och justerade styrmedel som kan komma att implementeras från statens håll framöver.

Stadsledningskontoret väljer att inte kommentera regeringsuppdragets slutsatser i sak utan riktar i stället in sig på att formulera medskick till de efterföljande utredningar och analyser som rapporterna efterlyser.

Majoriteten av Sveriges befolkning bor i tätbebyggda områden som samtidigt utgör mindre än 1 procent av landets totala yta. I utvecklandet av urbana miljöer ställs diskussionerna kring biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur och dess koppling till människors välbefinnande på sin absoluta spets. Exploaterad miljö gör oundvikligen intrång på naturmiljöer och det är därför viktigt att sträva efter välgrundade beslut och genomtänkta lokaliseringar. Urbaniseringen och därmed exploateringen av urbana miljöer är dock i ett större perspektiv en mycket positiv företeelse. Urbanisering skapar ekonomisk välfärd och

kan ha mycket stora positiva miljöeffekter, inte minst avseende möjligheter till energieffektiva lösningar för transporter och uppvärmning. Därför vill stadsledningskontoret understryka att vidare utredningar av dessa frågor tar ett ännu större grepp kring storstadsmiljöers villkor och förutsättningar.

Stockholm växer i snabb takt och har högt ställda ambitioner om att utvecklas till en hållbar växande stad i världsklass. I framtidens Stockholm kommer nyttjandet och framförallt värdet av ekosystemtjänster att vara framträdande. Detta gäller inte minst i arbetet med att anpassa Stockholm till ett förändrat klimat. Stadsledningskontoret välkomnar ett tydligare stöd från staten i ansträngningarna med att anpassa Stockholm till ett förändrat klimat. Det är en gemensam angelägenhet och inte enbart ett ansvar som åligger den lokala nivån.

Stadsledningskontoret vill framföra att det är betydelsefullt att staten vid utvecklandet av styrmedel och regler för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och grön infrastruktur inte enbart tar landsbygdens villkor i beaktande utan även inrymmer storstadens förutsättningar. Värdet av människans välbefinnande i koppling till naturen tenderar att bli mest omstritt i just urbana områden.

Några av Stockholms viktigaste kännetecken och kvaliteter utgörs av de gröna och blå inslagen. Dessa värdesätts högt av stadens boende och besökare för välbefinnande och rekreation. För en stad som Stockholm är det viktigt att finna balans mellan att utveckla och bevara den unika karaktären och samtidigt dra nytta av befintliga ekosystemtjänster. Det är angeläget att utvecklandet av grön infrastruktur, biologisk mångfald och ekosystemtjänster ses som en förutsättning till att stärka stadens kvalitéer. Stadens utmaningar kring buller, luftkvalitet och ytvattenavrinning kan till stor del bemötas med väl avvägda beslut och anpassade styrmedel för att skapa största möjliga nytta. Staten bör i sin utveckling av en tydligare storstadspolitik ta dessa frågor med i särskilt beaktande.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad med vad som sägs i tjänsteutlåtandet.

Miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret

Miljöförvaltningens och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 13 mars 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden svarade 2011 på remiss om ”Redovisning av uppdrag om förstudie om uppbyggande av grön infrastruktur” 2011-09-27 p. 26. Sammanfattningsvis ansåg då nämnden att uppdraget om grön infrastruktur är positivt då det är ett kliv framåt i riktning mot planering utifrån ett landskapsekologiskt perspektiv. Miljö- och hälsoskyddsnämnden konstaterade också att förstudien inte var tillräckligt konkret för att kunna bedöma om styrmedel för grön infrastruktur stöder eller motverkar avvägningsmöjligheter mot andra intressen när Stockholm växer.

Synpunkter på landskapsanalysen

Landskapsanalysens värde nationellt

Stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen anser att analysverktyget är ett första steg mot att identifiera var förutsättningar finns för att binda ihop värdefulla områden i Sverige. Det kan också identifiera mindre områden som arealmässigt bör göras större. Det har därmed ett stort värde på en nationell nivå. Förvaltningarna har med den korta svarstiden svårt att uttala sig i detalj om metodiken för framtagandet av underlaget då denna inte redovisas sammanhängande. En översiktlig bedömning utifrån använt indata är dock att analysverktyget i första hand är användbart på nationell och storregional nivå.

För användbarhet på kommunal nivå

För att vara användbart på kommunal eller mellankommunal nivå är det eftersträvansvärt att underlaget är kompatibelt med underlag på kommunal nivå, framför allt vad gäller detaljeringsgraden och metodiken d v s ingångsdata. T ex vore kartering av landskapet med hjälp av infraröda flygbilder att föredra.

I den tidigare remissen om Grön infrastruktur presenterades ett förslag om att utreda förutsättningarna för att skapa för en heltäckande geografisk grunddataproduktion för vegetation och marktäckte i Sverige, d v s en ”nationell biotopkarta” som ett ekologiskt underlag. Förvaltningarna anser att en sådan produktion vore värdefull på nationell nivå, och möjligen också användbar i stadens planering. Naturvårdsverket har dock inte fått något uppdrag att ta fram en sådan produktion.

I Naturvårdsverkets analysmetod har man fokuserat på naturtyper och inte livsmiljöer för arter, vilket är förståeligt med tanke på uppdragets tidsram och användningen på nationell nivå. För att ett analysverktyg ska vara användbart på kommunal nivå anser förvaltningarna att det är viktigt att även analysera landskapet ur ett artperspektiv. Att analysera utifrån arters livsmiljöer, d v s deras habitat, visar tydligare hur landskapet fungerar och hänger ihop i praktiken ur växt- och djurlivets perspektiv. För många arter utgör inte endast en naturtyp en livsmiljö utan oftast består livsmiljön av kombinationer av naturtyper. Stockholms biotopkarta har möjliggjort utveckling av viktiga och moderna GIS-baserade faktaunderlag om stadens ekologiska infrastruktur utifrån såväl naturtyper som ett urval arter/artgrupper. Staden har därmed erfarenheter att dela med sig av i det fortsatta arbetet.

Förvaltningarna ingår också i en referensgrupp till ett annat länsstyrelselett projekt om att bygga upp en länsövergripande biotopkarta, vilken bl a skulle medge analyser av hur landskapet hänger ihop på mellankommunal nivå. Då naturvårdsverket i rapporten föreslår att ytterligare studier behövs för att identifiera vilka artgrupper eller paraplyarter som kan användas för analyser i olika landskaps- eller naturtyper, kan förvaltningarnas erfarenheter vara till nytta på såväl regional som nationell nivå.

Hänsyn till stadslandskapets förutsättningar

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har i tidigare yttrande även framfört vikten av att utföra en landskapsanalys som tar ett helhetsgrepp på landskapet inklusive tätorterna – där stadslandskapet är beroende av men också kan bidra till det omgivande landskapet. Stockholm har både ur ett regionalt och nationellt perspektiv höga naturvärden för artgrupper knutna t ex till eklandskapet och äldre tallskogar. I en växande storstadsmiljö är också kraven på underlagets kvalitet och detaljeringsgrad höga då de, tillsammans med andra underlag, ska kunna användas för att göra relevanta avvägningar och bedömningar i planeringssammanhang. Förvaltningarna kan nu konstatera att den utredning som Naturvårdsverket har utfört omfattar även ”Bebyggd och exploaterad miljö” så till vida att dessa miljöers förutsättningar och behov tas upp i rapporten. Det är dock inte lika tydligt hur den bebyggda marken har hanterats i analysverktyget.

Sammanfattningsvis finns flera beröringspunkter mellan stadens arbete och uppdraget om Grön Infrastruktur, där ett sektors- och nivåövergripande samarbete kring processen skulle kunna gynna utvecklingen av en grön infrastruktur.

Synpunkter på sammanställning av styrmedel

Stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen kommenterar nedan de slutsatser från styrmedelsanalysen som berör den bebyggda miljön.

Om översiktsplaner och grönstrukturprogram

Naturvårdsverket framhåller att fungerande miljöbedömningar av översiktsplaner och regionala och kommunala grönstrukturprogram har en nyckelroll i att bevara den gröna infrastrukturen. Förvaltningarna gör samma bedömning; d v s att det är viktigt ha ett helhetsperspektiv

på landskapet, för att kunna bevara artrika ekosystem som långsiktigt kan fortsätta leverera ekosystemtjänster. Det är således angeläget att de regelverk och medföljande vägledning som man tar fram nationellt för skydd av grön infrastruktur underlättar denna helhetssyn. Analyser vid miljöbedömningar av ett landskapsavsnitt bör ske minst på områdesnivå, med hänsyn till en förväntad sammantagen påverkan – positiv såväl som negativ - från olika projekt, snarare än det mer projektinriktade synsätt som idag är vanligast.

Om kunskap och hänsyn

Naturvårdsverket lyfter fram kunskap och hänsyn som två prioriterade åtgärdsområden för den bebyggda miljön. Förvaltningarna anser här att en förutsättning för hänsynstagande av den gröna infrastrukturen är att man kan tillhandahålla välgrundade faktaunderlag om den ekologiska infrastrukturen. Dessa sektorunderlag är ett av flera värdefulla instrument för att göra relevanta avvägningar och bedömningar i planeringssammanhang. I en växande stad kan många viktiga och angelägna mål komma att vara sinsemellan motstridiga. Eventuella nya bestämmelser gällande grönstrukturen bör syfta till att fånga upp dessa intressekonflikter och underlätta rimliga avvägningar inom ramen för det kommunala självstyret. Naturvårdsverket menar att det behövs en sektorsövergripande samordning mellan förvaltningar och myndigheter för att få fram heltäckande kunskapsunderlag. Förvaltningarna instämmer och konstaterar att Stockholms stad arbetar förvaltningsövergripande med att kontinuerligt ta fram uppdaterade och nyanserade underlag som speglar dess ekologiska infrastruktur.

Om förbättrat skydd

Vidare föreslår naturvårdsverket ett förstärkt skydd enligt Miljöbalken (7 kap) för den gröna infrastrukturen i bebyggd och exploaterad miljö. Förvaltningarna ser ett behov av ökat skydd av spridningsvägar inom den gröna infrastrukturen, och konstaterar att det finns instrument som inte används i den utsträckning som eventuellt vore möjligt. Naturvårdsverket anger t e x v g t att MB 3 kap. § 3 om ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO), skulle kunna utpekas i större utsträckning för spridningsvägar. Det vore en styrka om naturvårdsverket skulle kunna ta fram en ny vägledning om ESKO, då det är viktigt att få fram detta allmänna intresse i avvägningar mot andra intressen. Generellt kan förvaltningarna konstatera att Miljöbalkens lagtextformuleringar ofta saknar tydlighet när det gäller hänsynstagande till ekologiska funktioner på landskapsnivå och att det därför finns ett generellt behov av vägledning från centrala myndigheter.

Ett annat behov för den bebyggda marken anser Naturvårdsverket vara förbättrat skydd enligt Plan och bygglagen. I rapporten nämns att det redan idag finns ingångar i PBL som är av särskild betydelse för den gröna infrastrukturen (bland annat 2 kap PBL). Miljö- och hälsoskyddsnämnden har i sitt tidigare yttrande särskilt framhållit behovet av en utveckling av PBLs generella hänsynskrav i form av tydligare riktlinjer från Boverket, d v s hur man bör arbeta med landskapsekologiskt perspektiv i alla skeden av planeringen. Naturvårdsverket nämner att detaljplaner kan användas som styrmedel för grön infrastruktur för att planlägga mark som park- och naturmark. Här vill förvaltningarna inflika att instrumentet skiljer sig från skydd enligt miljöbalken, på så vis att detaljplaner kan ändras utan krav på särskilda eller synnerliga skäl, varför varaktigheten i bevarandet är ovisst. Förvaltningarna, liksom naturvårdsverket, vill också framhålla vikten av att ekologisk kompetens kommer in tidigt i planprocessen, för att kunna ta hänsyn till den gröna infrastrukturen och samtidigt effektivisera planprocessen.

Vidare anger verket att genomförandeavtal har potential för att utveckla grön infrastruktur genom, t e x med hjälp av grönytefaktor. Grönytefaktorn är ett verktyg som används inom planerad exploatering. Stockholm har framgångsrikt använt grönytefaktor-verktyget inom områden som innan bebyggelseplanerna i första hand bestått av hårdgjord mark. När man ska använda grönytefaktorn som verktyg i områden där exploatering sker i naturmark, måste man göra en miljökonsekvensbedömning över befintliga värden och sedan kalibrera faktorn mot

de värden som fanns på platsen innan, t ex de ekosystemtjänster som ytan levererade före bebyggelsen planerades.

Om kompensation

Naturvårdsverket lyfter fram att kompensationsåtgärder som ett styrmedel. Man nämner såväl kompensation enligt 16 kap 9 § MB som kompensation vid stadsplanering. Förvaltningarna vill här påpeka att innan kompensation kan aktualiseras måste man ha gjort sitt yttersta för att undvika och minimera och avhjälpa skadan av en exploatering. Naturvårdsverket framhåller att det behövs ett tydligare regelverk för kompensation. Förvaltningarna ser framför allt att det behövs en tydligare vägledning av för hur kompensation ska tillämpas vid befintliga regelverk för tillståndsprövning samt förbättrad vägledning kring hur kompensation kan tillämpas vid kommunal planering.

Om förvaltning och skötsel

Slutligen lyfter naturvårdsverket behovet av förbättrad förvaltning och skötsel av grönstrukturen inom den bebyggda miljön. Förvaltningarna bedömer att det finns en stor potential till förstärkningar inom den gröna infrastrukturen om förvaltnings- och skötselmedel avsattes kontinuerligt. Förvaltningarna konstaterar att Naturvårdsverket pekar på LONA -bidrag som användbart styrmedel i bebyggd miljö, och vill här påpeka att det är önskvärt att även förvaltningsåtgärder kan komma ifråga för bidrag.

Utredningen om Sammanställd information om ekosystemtjänster, NV-00841-12, 2012

Sammanställningen har tagits fram på uppdrag av regeringen och redovisades 1 november 2012. Syftet är att förbättra kunskapsunderlaget om ekosystemtjänster. Sammanställningen ska utgöra underlag i ett fortsatt arbete med att samhällsekonomiskt värdera ekosystemtjänster. Naturvårdsverket betonar att den bör ses som ett första steg och att avgränsningar och förenklingar behöver utvecklas och fördjupas.

Naturvårdsverket har utgått från flera kända initiativ inom området t ex Konventionen om biologisk mångfald samt Europeiska miljöbyråns ansats att skapa ett gemensamt klassificeringssystem för ekosystemtjänster (CICES).

Rapporten definierar begreppet ekosystemtjänst och redogör för ett urval av viktiga ekosystem och ekosystemtjänster vilka redovisas i ett indelningssystem som ska underlätta värdering av ekosystemtjänsterna i nästkommande steg. Utgångspunkt för ekosystemindelning har varit miljömålssystemets naturtypindelning. NV presenterar en preliminär lista över ekosystemtjänster i Sverige. För att ingå i urvalet ska ekosystemtjänsterna innehålla en biologisk komponent och uppfylla minst ett av följande kriterier: Stor ekonomisk betydelse, viktig för andra tjänster inom ekosystemet, lätt att relatera till, karakteristisk för ekosystemet.

En ekosystemtjänst definieras som: *Ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande*, och delas oftast in i försörjande (producerande), reglerande, stödjande och kulturella tjänster. För varje ekosystemtjänst åskådliggörs drivkrafter och påverkande faktorer, såsom ändrad mark- och vattenanvändning, förorenande ämnen, övergödning, klimatförändring, försurning, främmande arter och demografi. Att värdera ekosystemtjänster kan bidra till att synliggöra de värden som ekosystemen och ekosystemtjänsterna genererar för samhället. Värdering av ekosystemtjänster ska inkludera alla varor och tjänster som bidrar till människans välfärd och alltså även vara ett resultat av sociala värderingar. Det finns en rad olika metoder för ekonomisk värdering av ekosystemtjänster och metoderna har genomgått en stor utveckling de senaste åren.

Förvaltningarnas synpunkter

Information och klassificering av ekosystemtjänster

Förvaltningarna anser att det är bra att Naturvårdsverket (NV) tagit initiativ till att beskriva Sveriges mest betydande ekosystemtjänster samt deras kopplingar mellan naturen och männi-

skors välbefinnande. Rapporten utgör ett bra underlag för att fortsätta med värderingar av ekosystemtjänster. Miljöförvaltningen driver ett tvåårigt projekt om kvantifiering, värdering och synliggörande av ekosystemtjänster med stöd av Vinnova. I projektet används NV:s klassificering. Förvaltningen anser att det är bra att NV utgår från klassificeringssystemet CICES (Europeiska miljöbyråns system). Ett gemensamt system ökar jämförbarheten med andra medlemsländer. Förvaltningarna anser vidare att det är bra att NV lyfter fram de stödjande ekosystemtjänsterna. Anledningen till att de bör vara med är att de stödjande tjänsterna är grundläggande förutsättningar för ekosystem att leverera ekosystemtjänster.

Urval av ekosystemtjänster

Förvaltningarna anser att kriteriet om den ekonomiska betydelsen vid urval av ekosystemtjänster bör komma in i ett senare skede. Viktiga ekosystemtjänster kan annars trängas undan i ett tidigt skede på grund av att andra ekosystemtjänster har kunnat värderas och visat upp ett större ekonomiskt värde.

Ekosystemtjänster i bebyggd miljö

”God bebyggd miljö” har i rapporten behandlats mer översiktligt än de övriga områdena, trots att de flesta människorna bor i städer och är beroende av urbana ekosystemtjänster. De ekosystemtjänster som serverar tätorterna är av mycket stor betydelse för människors välbefinnande och hälsa. Förvaltningarna anser att NV i nästa steg bör utveckla och fördjupa sammanställningen om ekosystemtjänster i urban miljö. Till 2018 finns ett miljömål om att integrera ekosystemtjänsterna i ekonomiska ställningstaganden, politiska avvägningar och beslutsunderlag där det är relevant. Ett regeringsuppdrag pågår för att integrera ekosystemtjänster i svensk förvaltning. Omfattande forskning om ekosystemtjänster och värdering av dessa bedrivs av en mängd olika aktörer. T.ex. har Stockholms stad ett Vinnovaprojekt om ekosystemtjänster (i samarbete med Malmö stad, NCC, JM, White, WSP, Albaeco/Stockholm Resilience Center m.fl) Nacka kommun har projekt om ekosystemtjänster, Riksbyggen, Naturskyddsföreningen, Folkhälsoinstitutet m.fl. Mycket av kompetensen om God bebyggd miljö ligger på andra myndigheter, företag och kommuner än Naturvårdsverket och bör tas tillvara i det fortsatta arbetet. Ansvar för att sammanställa underlag och ge råd och riktlinjer bör ändå ligga på en nationell myndighet såsom Naturvårdsverket eller Boverket.

Ekosystemtjänster - Mångfunktionella lösningar

Förvaltningarna vill lyfta fram att ekosystemtjänster i urban miljö till stor del bör dra nytta av fördelen med mångfunktionalitet hos ekosystemtjänster. Det finns många möjligheter att utnyttja ekosystemtjänster från grönska och vatten för att få ut flera nyttor samtidigt, vilket också ger ett mer intressant ekonomiskt värde. Till exempel pekar flera forskningsinstitutioner och städer på nytta av att utnyttja ekosystemtjänster som en mycket effektiv åtgärd för klimatanpassning i städer. Grönskan eller vattnet kan samtidigt utföra andra tjänster som ger höga sociala värden eller för att stärka de biologiska värdena.